శ్రీహయగ్రీవాయ నమః
తర్కసంగ్రహః

నిధాయ హృది విశ్వేశం విధాయ గురువన్దనమ్। బాలానాం సుఖబోధాయ క్రియతే తర్కసఙ్గ్రహః॥

ద్రవ్యగుణకర్మసామాన్యవిశేషసమవాయాభావాః సప్త పదార్థాః॥

తత్ర ద్రవ్యాణి పృథివ్యప్తేజోవాయ్వాకాశకాలదిగాత్మమనాంసి నవైవ।

రూపరసగన్ధస్పర్శసఙ్ఖ్యాపరిమాణపృథక్త్వసంయోగవిభాగపరత్వాపరత్వగురుత్వద్రవత్వస్నేహశబ్దబుద్ధిసుఖదుఃఖేచ్ఛాద్వేషప్రయత్నధర్మాధర్మసంస్కారాశ్చతుర్వింశతిర్గుణాః।

ఉత్క్షేపణాపక్షేపణాకుఞ్చనప్రసారణగమనాని పఞ్చ కర్మాణి।

పరమపరఞ్చేతి ద్వివిధం సామాన్యమ్। పరం సత్తా। అపరం ద్రవ్యత్వాది।

నిత్యద్రవ్యవృత్తయో విశేషాస్త్వనన్తా ఏవ.

సమవాయస్త్వేక ఏవ।

అభావశ్చతుర్విధః। ప్రాగభావః ప్రధ్వంసః అత్యన్తాభావోఽన్యోన్యాభావశ్చేతి।

తత్ర గన్ధవతీ పృథివీ। సా ద్వివిధా। నిత్యాఽనిత్యా చేతి। నిత్యా పరమాణురూపా। అనిత్యా కార్యరూపా। పునస్త్రివిధా। శరీరేన్ద్రియవిషయభేదాత్। శరీరమస్మదాదీనామ్। ఇన్ద్రియం గన్ధగ్రాహకం ఘ్రాణం నాసాగ్రవర్తి। విషయో మృత్పాషాణాదిః॥

౧౧- శీతస్పర్శవత్య ఆపః- తా ద్వివిధాః-నిత్యా అనిత్యాశ్చ- నిత్యాః పరమాణురూపాః- అనిత్యాః కార్యరూపాః- పునస్త్రివిధాః శరీరేన్ద్రియవిషయభేదాత్ - శరీరం వరుణలోకే- ఇన్ద్రియం రసగ్రాహకం రసనం జిహ్వాగ్రవర్తి- విషయః సరిత్సముద్రాదిః-

౧౨- ఉష్ణస్పర్శవత్తేజః-తచ్చ ద్వివిధమ్- నిత్యమనిత్యఞ్చ-నిత్యం పరమాణురూపమ్- అనిత్యం కార్యరూపమ్- పునస్త్రివిధమ్- శరీరేన్ద్రియవిషయభేదాత్ - శరీరమాదిత్యలోకే ఇన్ద్రియం రూపగ్రాహకం చక్షుః కృష్ణతారాగ్రవర్తి- విషయశ్చతుర్విధః- భౌమదివ్యోదర్యాకరజభేదాత్ - భౌమం వహ్న్యాదికమ్-అబిన్ధనం దివ్యం విద్యుదాది భుక్తస్య పరిణామహేతురుదర్యమ్-ఆకరజం సువర్ణాది-

౧౩- రూపరహితస్పర్శవాన్వాయుః- స ద్వివిధః-నిత్యోఽనిత్యశ్చ- నిత్యః పరమాణురూపః- అనిత్యః కార్యరూపః- పునస్త్రివిధః శరీరేన్ద్రియవిషయభేదాత్- శరీరం వాయులోకే- ఇన్ద్రియం స్పర్శగ్రాహకం త్వక్సర్వశరీరవర్తి- విషయో వృక్షాదికమ్పనహేతుః- శరీరాన్తస్సఞ్చారీ వాయుః ప్రాణః- స చైకోఽప్యుపాధిభేదాత్ప్రాణాపానాదిసంజ్ఞాం లభతే-

౧౪- శబ్దగుణకమాకాశమ్- తచ్చైకం విభు నిత్యం చ-

౧౫ అతీతాదివ్యవహారహేతుః కాలః స చైకో విభుర్నిత్యశ్చ-

౧౬- ప్రాచ్యాదివ్యవహారహేతుర్దిక్- సా చైకా విభ్వీ నిత్యా చ-

౧౭- జ్ఞానాధికరణమాత్మా- స ద్వివిధః- పరమాత్మా జీవాత్మా చేతి-తత్రేశ్వరస్సర్వజ్ఞః పరమాత్మైక ఏవ- జీవః ప్రతి

తిశరీరాదిభిన్నో విభుర్నిత్యశ్చ-

౧౮. సుఖాద్యుపలబ్ధిసాధనమిన్ద్రియం మనః- తచ్చ ప్రత్యాత్మనియతత్వాదనన్తం పరమాణురూపం నిత్యఞ్చ

౧౯. చక్షుర్మాత్రగ్రాహ్యో గుణో రూపమ్- తచ్చ శుక్లనీలపీతరక్తహరితకపిశచిత్రభేదాత్సప్తవిధమ్- పృథివీజలతేజోవృత్తి- తత్ర పృథివ్యాం సప్తవిధమ్ అభాస్వరం శుక్లం జలే- భాస్వరం శుక్లం తేజసి-

౨౦. రసనగ్రాహ్యో గుణో రసః- స చ మధురామ్లలవణకటుతిక్తకషాయభేదాత్షడ్విధః. పృథివీజలవృత్తిః- తత్ర పృథివ్యాం షడ్విధః- జలే మధుర ఏవ-

౨౧. ఘ్రాణగ్రాహ్యో గుణో గన్ధః- స ద్వివిధః- సురభిరసురభిశ్చ- పృథివీమాత్రవృత్తిః-

౨౨. త్వగిన్ద్రియమాత్రగ్రాహ్యో గుణః స్పర్శః- పృథివ్యాదిచతుష్టయవృత్తిః- స త్రివిధః శీతోష్ణానుష్ణాశీతభేదాత్- శీతో జలే- ఉష్ణస్తేజసి- అనుష్ణాశీతః పృథివీవాయ్వోః.

౨౩. రూపాదిచతుష్టయం పృథివ్యాం పాకజమనిత్యఞ్చ- అన్యత్రాపాకజం నిత్యమనిత్యఞ్చ- నిత్యగతం నిత్యమనిత్యగతమనిత్యమ్-

౨౪. ఏకత్వాదివ్యవహారహేతుస్సంఖ్యా- నవద్రవ్యవృత్తిః- ఏకత్వాదిపరార్ధాన్తా- ఏకత్వం నిత్యమనిత్యఞ్చ నిత్యగతమనిత్యమ్- ద్విత్వాదికం తు సర్వత్రానిత్యమేవ-

౨౫. మానవ్యవహారాసాధారణకారణం పరిమాణమ్- నవద్రవ్యవృత్తి- తచ్చతుర్విధమ్ అణుమహద్దీర్ఘం హ్రస్వం చేతి,

౨౬. పృథగ్వ్యవహారాసాధారణకారణం పృథక్త్వమ్- నవ

ద్రవ్యవృత్తి.

౨౭. సంయుక్తవ్యవహారహేతుస్సంయోగః. సర్వద్రవ్యవృత్తిః.

౨౮. సంయోగనాశకో గుణో విభాగః. సర్వద్రవ్యవృత్తిః.

౨౯. పరాపరవ్యవహారాసాధారణకారణే పరత్వాపరత్వే. తే ద్వివిధే దిక్కృతే కాలకృతే చేతి. దూరస్థే దిక్కృతం పరత్వం. సమీపస్థే దిక్కృతమపరత్వం. జ్యేష్ఠే కాలకృతం పరత్వం కనిష్ఠే కాలకృతమపరత్వం.

౩౦. ఆద్యపతనాసమవాయికారణం గురుత్వం. పృథివీజలవృత్తి.

౩౧. ఆద్యస్యన్దనాసమవాయికారణం ద్రవత్వం. పృథివ్యప్తేజోవృత్తి. తద్ద్వివిధమ్ సాంసిద్ధికం నైమిత్తికం చేతి. సాంసిద్ధికం జలే. నైమిత్తికం పృథివీతేజసోః. పృథివ్యాం ఘృతాదావగ్నిసంయోగజన్యం ద్రవత్వం తేజసి సువర్ణాదౌ.

౩౨. చూర్ణాదిపిణ్డీభావహేతుర్గుణః స్నేహః జలమాత్రవృత్తిః.

౩౩. శ్రోత్రగ్రాహ్యో గుణశ్శబ్దః. ఆకాశమాత్రవృత్తిః. స ద్వివిధః ధ్వన్యాత్మకో వర్ణాత్మకశ్చేతి. ధ్వన్యాత్మకో భేర్యాదౌ. వర్ణాత్మకస్సంస్కృతభాషాదిరూపః.

౩౪. సర్వవ్యవహారహేతుర్గుణో బుద్ధిః. సా ద్వివిధా స్మృతిరనుభవశ్చేతి.

౩౫. సంస్కారజన్యం జ్ఞానం స్మృతిః.

౩౬. తద్భిన్నం జ్ఞానమనుభవః. స ద్వివిధః యథార్థో ऽయథార్థశ్చేతి.

౩౭. తద్వతి తత్ప్రకారకానుభవో యథార్థః. సైవ ప్రమే త్యుచ్యతే.

౩౮. తదభావవతి తత్ప్రకారకానుభవోఽయథార్థః.

౩౯. యథార్థానుభవశ్చతుర్విధః. ప్రత్యక్షానుమిత్యుపమితిశాబ్దభేదాత్.

౪౦. తత్కరణమపి చతుర్విధమ్. ప్రత్యక్షానుమానోపమానశబ్దభేదాత్.

౪౧. ప్రమాకరణం ప్రమాణమ్.

౪౨. అసాధారణకారణం కరణమ్.

౪౩. కార్యనియతపూర్వవృత్తి కారణమ్.

౪౪. కార్యం ప్రాగభావప్రతియోగి.

౪౫. కారణం త్రివిధం సమవాయ్యసమవాయినిమిత్తభేదాత్.

౪౬. యత్సమవేతం కార్యముత్పద్యతే తత్సమవాయికారణమ్. యథా తన్తవః పటస్య. పటశ్చ స్వగతరూపాదేః.

౪౭. కార్యేణ కారణేన వా సహైకస్మిన్నర్థే సమవేతం సత్కారణమసమవాయికారణమ్. యథా తన్తుసంయోగః పటస్య. తన్తురూపం పటగతరూపస్య.

౪౮. తదుభయభిన్నం కారణం నిమిత్తకారణమ్. యథా తురీవేమాదికం పటస్య.

౪౯. తదేతత్త్రివిధకారణమధ్యే యదసాధారణం కారణం తదేవ కరణమ్.

౫౦. తత్ర ప్రత్యక్షజ్ఞానకరణం ప్రత్యక్షమ్.

౪౧. ఇన్ద్రియార్థసన్నికర్షజన్యం జ్ఞానం ప్రత్యక్షమ్. తద్ ద్వివిధమ్. నిర్వికల్పకం సవికల్పకం చేతి.

౪౨. నిష్ప్రకారకం జ్ఞానం నిర్వికల్పకమ్. యథా ఇన్ద్రియార్థసంయోగానన్తరం నామజాత్యాదియోజనాహీనం కిఞ్చిదిదమితి వస్తుమాత్రావగాహి జ్ఞానముత్పద్యతే.

౪౩. సప్రకారకం జ్ఞానం సవికల్పకమ్. యథా డిత్థోఽయం బ్రాహ్మణోఽయం శ్యామోఽయం పాచకోఽయమితి.

౪౪. ప్రత్యక్షజ్ఞానహేతురిన్ద్రియార్థసన్నికర్షః షడ్విధః. సంయోగః సంయుక్తసమవాయః సంయుక్తసమవేతసమవాయః సమవాయః సమవేతసమవాయః విశేషణవిశేష్యభావశ్చేతి.

౪౫. చక్షుషా ఘటప్రత్యక్షజననే సంయోగస్సన్నికర్షః.

౪౬. ఘటరూపప్రత్యక్షజననే సంయుక్తసమవాయస్సన్నికర్షః. చక్షుస్సంయుక్తే ఘటే రూపస్య సమవాయాత్.

౪౭. రూపత్వసామాన్యప్రత్యక్షే సంయుక్తసమవేతసమవాయస్సన్నికర్షః. చక్షుస్సంయుక్తే ఘటే రూపం సమవేతమ్ తత్ర రూపత్వస్య సమవాయాత్.

౪౮. శ్రోత్రేణ శబ్దసాక్షాత్కారే సమవాయస్సన్నికర్షః. కర్ణవివరవర్త్యాకాశస్య శ్రోత్రత్వాత్ శబ్దస్యాకాశగుణత్వాత్.

౪౯. శబ్దత్వసాక్షాత్కారే సమవేతసమవాయస్సన్నికర్షః. శ్రోత్రసమవేతే శబ్దే శబ్దత్వస్య సమవాయాత్.

౫౦. అభావప్రత్యక్షే విశేషణవిశేష్యభావస్సన్నికర్షః. ఘటాభావవద్భూతలమిత్యత్ర చక్షుస్సంయుక్తే

భూతలే ఘటాభావస్య విశేషణత్వాత్.

ఉ. ౧. భూతలే ఘటో నాస్తీత్యత్ర భూతలస్య ఘటాభావో విశేష్యమ్

ఉ. ౨. ఏవం సన్నికర్షజన్యం జ్ఞానం ప్రత్యక్షమ్. తత్కరణమిన్ద్రియమ్. తస్మాదిన్ద్రియం ప్రత్యక్షప్రమాణమితి సిద్ధమ్.

ఉ. ౩. అనుమితికరణమనుమానమ్

ఉ. ౪. పరామర్శజన్యం జ్ఞానమనుమితిః

ఉ. ౫. వ్యాప్తివిశిష్టపక్షధర్మతాజ్ఞానం పరామర్శః. యథా వహ్నివ్యాప్యధూమవానయం పర్వత ఇతి జ్ఞానం పరామర్శః. తజ్జన్యం పర్వతో వహ్నిమానితి జ్ఞానమనుమితిః.

ఉ. ౬. యత్ర ధూమస్తత్రాగ్నిరితి. సాహచర్యనియమో వ్యాప్తిః.

ఉ. ౭. వ్యాప్యస్య పర్వతాదివృత్తిత్వం పక్షధర్మతా.

ఉ. ౮. అనుమానం ద్వివిధం స్వార్థం పరార్థం చేతి. స్వార్థం స్వానుమితిహేతుః. పరార్థం పరప్రతిపత్తిహేతుః.

ఉ. ౯. తథాహి, స్వయమేవ మహానసాదౌ భూయోదర్శనేన యత్ర ధూమస్తత్రాగ్నిరితి వ్యాప్తిం గృహీత్వా పర్వతసమీపం గతస్తద్గతే చాగ్నౌ సన్దిహానః పర్వతే ధూమం పశ్యన్ వ్యాప్తిం స్మరతి యత్ర ధూమస్తత్రాగ్నిరితి. తదనన్తరం వహ్నివ్యాప్యధూమవానయం పర్వత ఇతి జ్ఞానముత్పద్యతే. అయమేవ లిఙ్గపరామర్శ ఇత్యుచ్యతే. తస్మాత్పర్వతో వహ్నిమానితి జ్ఞానముత్పద్యతే

తే. ఇదేతత్స్వార్థానుమానమ్.

౨౦. యత్తు స్వయం ధూమాదగ్నిమనుమాయ పరప్రతిపత్త్యర్థం పఞ్చావయవవాక్యం ప్రయుఙ్క్తే తత్పరార్థానుమానమ్. పర్వతో వహ్నిమాన్ - ధూమవాన్ - యో యో ధూమవాన్ స సోఽగ్నిమాన్ యథా మహానసః - తథా చాయమ్ - తస్మాత్తథేతి - అనేన హి వాక్యేన ప్రతిపాదితాల్లిఙ్గాత్పరోఽప్యగ్నిం ప్రతిపద్యతే.

౨౧. ప్రతిజ్ఞాహేతూదాహరణోపనయనిగమనాని పఞ్చావయవాః పర్వతో వహ్నిమానితి ప్రతిజ్ఞా. ధూమవత్త్వాదితి హేతుః - యో యో ధూమవాన్ స సోఽగ్నిమాన్ యథా మహానస ఇత్యుదాహరణమ్ - తథా చాయమిత్యుపనయః తస్మాత్తథేతి నిగమనమ్ -

౨౨. స్వార్థానుమితేః పరార్థానుమితేశ్చాపి లిఙ్గపరామర్శ ఏవ కరణమ్ - తస్మాల్లిఙ్గపరామర్శోఽనుమానమ్ -

౨౩. లిఙ్గం త్రివిధమ్ అన్వయవ్యతిరేకి కేవలాన్వయి కేవలవ్యతిరేకిచేతి.

౨౪. అన్వయేన వ్యతిరేకేణ చ వ్యాప్తిమదన్వయవ్యతిరేకి- యథా వహ్నౌ సాధ్యే ధూమవత్త్వమ్ - యత్ర ధూమస్తత్రాగ్నిర్యథా మహానస ఇత్యన్వయవ్యాప్తిః యత్రాగ్నిర్నాస్తి తత్ర ధూమోఽపి నాస్తి యథా మహాహ్రద ఇతి వ్యతిరేకవ్యాప్తిః -

౨౫. అన్వయమాత్రవ్యాప్తికం కేవలాన్వయి - యథా ఘటోఽభిధేయః ప్రమేయత్వాత్ పటవదిత్యత్ర ప్రమేయత్వాభిధేయత్వయోర్వ్యతిరేకవ్యాప్తిర్నాస్తి. సర్వస్యాపి ప్రమేయత్వాదభిధేయత్వాచ్చ.

౨౬. వ్యతిరేకమాత్రవ్యాప్తికం కేవలవ్యతిరేకి- యథా పృథివీ ఇతరేభ్యో భిద్యతే గన్ధవత్త్వాత్ యదితరేభ్యో న భిద్యతే న తద్గన్ధవత్ యథా జలం న చేయం తథా తస్మాన్న తథేతి- అత్ర యద్గన్ధవత్తదితరభిన్నమిత్యన్వయదృష్టాన్తో నాస్తి పృథివీమాత్రస్య పక్షత్వాత్-

౨౭. సన్దిగ్ధసాధ్యవాన్పక్షః- యథా ధూమవత్త్వహేతౌ పర్వతః.

౨౮. నిశ్చితసాధ్యవాన్ సపక్షః- యథా తత్రైవ మహానసః-

౨౯. నిశ్చితసాధ్యాభావవాన్విపక్షః. యథా తత్రైవ మహాహ్రదః.

౩౦. అథ హేత్వాభాసాః- సవ్యభిచారవిరుద్ధసత్ప్రతిపక్షాసిద్ధబాధితాః పఞ్చ హేత్వాభాసాః.

౩౧. సవ్యభిచారోఽనైకాన్తికః- స త్రివిధః- సాధారణాసాధారణానుపసంహారిభేదాత్.

౩౨. తత్ర సాధ్యాభావవద్వృత్తిః సాధారణః- యథా పర్వతో వహ్నిమాన్ ప్రమేయత్వాదితి ప్రమేయత్వస్య వహ్న్యభావవతి హ్రదే విద్యమానత్వాత్.

౩౩. సర్వసపక్షవిపక్షవ్యావృత్తో హేతురసాధారణః- శబ్దో నిత్యశ్శబ్దత్వాత్- శబ్దత్వం సర్వేభ్యో నిత్యేభ్యో నిత్యేభ్యశ్చ వ్యావృత్తం- శబ్దమాత్రవృత్తి.

౩౪. అన్వయవ్యతిరేకదృష్టాన్తరహితోఽనుపసంహారీ- యథా సర్వమనిత్యం ప్రమేయత్వాదితి- అత్ర సర్వస్యాపి పక్షత్వాద్దృష్టాన్తో నాస్తి

౩౫. సాధ్యాభావవ్యాప్తో హేతుర్విరుద్ధః- యథా శబ్దో నిత్యః కార్యత్వాత్- అత్ర సాధ్యాభావేన అనిత్యత్వేన వ్యాప్తం కార్యత్వమ్-

౭౫. యస్య సాధ్యాభావసాధకం హేత్వన్తరం విద్యతే స సత్ప్రతిపక్షః. యథా శబ్దో నిత్యః శ్రావణత్వాత్ శబ్దత్వవత్ శబ్దోఽనిత్యః కార్యత్వాద్ఘటవత్.

౭౬. అసిద్ధస్త్రివిధః - ఆశ్రయాసిద్ధః స్వరూపాసిద్ధో వ్యాప్యత్వాసిద్ధశ్చేతి.

౭౭. ఆశ్రయాసిద్ధో యథా - గగనారవిన్దం సురభి అరవిన్దత్వాత్ సరోజారవిన్దవత్ అత్ర గగనారవిన్దమాశ్రయః స చ నాస్త్యేవ.

౭౮. స్వరూపాసిద్ధో యథా. శబ్దో గుణశ్చాక్షుషత్వాద్రూపవత్ అత్ర చాక్షుషత్వం నాస్తి శబ్దస్య శ్రావణత్వాత్.

సోపాధికో వ్యాప్యత్వాసిద్ధః.

౮౧. సాధ్యవ్యాపకత్వే సతి సాధనావ్యాపకత్వముపాధిత్వమ్ - సాధ్యసమానాధికరణాత్యన్తాభావాప్రతియోగిత్వం సాధ్యవ్యాపకత్వమ్ సాధనవన్నిష్ఠాత్యన్తాభావప్రతియోగిత్వం సాధనావ్యాపకత్వమ్ పర్వతో ధూమవాన్ వహ్నిమత్త్వాదిత్యత్ర ఆర్ద్రేన్ధనసంయోగ ఉపాధిః - యత్ర ధూమస్తత్రార్ద్రేన్ధనసంయోగ ఇతి సాధ్యవ్యాపకతా యత్ర వహ్నిస్తత్రార్ద్రేన్ధనసంయోగ ఇతి నాస్తి అయోగోలకే ఆర్ద్రేన్ధనసంయోగాభావాత్

౮౨. యస్య సాధ్యాభావః ప్రమాణాన్తరేణ నిశ్చితః స బాధితః యథా వహ్నిరనుష్ణో ద్రవ్యత్వాజ్జలవత్ అత్రానుష్ణత్వం సాధ్యమ్ తదభావ ఉష్ణత్వం స్పార్శనప్రత్యక్షేణ గృహీతమితి బాధితత్వమ్.

౮౩. తదేవం వ్యాఖ్యాతమనుమానమ్-

---

౮౪ ఉపమితికరణముపమానమ్.

౮౫. జ్ఞానం సంజ్ఞిసమ్బన్ధజ్ఞానముపమితిః-

౯౬. తథా [illegible] శక్తిద్వయము శబ్దార్థముజ్ఞానాః

దా[illegible]క పురుషాద్యో సద్యశ్శోకపరాయణ ఇతిశ్రుత్యా వి[illegible]తో [illegible] సద్యశ్శంపిణ్డంప శ[illegible]నన్తర మ[illegible] వాచ్యఇత్యుపమి తిరుత్పద్యతే.

౯౭. ఆప్తవాక్యం శబ్దః

౯౮. ఆప్తస్తు యథార్థవక్తా.

౯౯. వాక్యం పదసమూహః. యథా గామానయేతి.

౧౦౦. శక్తం పదమ్.

౧౦౧. అస్మాత్పదాదయమర్థో బోద్ధవ్య ఇతీశ్వరసంకేతః శక్తిః.

౧౦౨. ఆకాంక్షాయోగ్యతాసన్నిధిశ్చ వాక్యార్థజ్ఞానహేతుః

౧౦౩. పదస్య పదాన్తరవ్యతిరేకప్రయుక్తాన్వయాననుభావకత్వమాకాంక్షా.

౧౦౪. అర్థాబాధో యోగ్యతా.

౧౦౫. పదానామవిలమ్బేనోచ్చారణం సన్నిధిః.

౧౦౬. ఆకాంక్షాదిరహితం వాక్యమప్రమాణమ్. యథా గౌరశ్వః పురుషో హస్తీతి న ప్రమాణమ్ ఆకాంక్షావిరహాత్. అగ్నినా సిఞ్చేదితి న ప్రమాణమ్ యోగ్యతావిరహాత్. ప్రహరే ప్రహరేऽసహోచ్చారితాని గామానయేత్యాదిపదాని న ప్రమాణమ్ సాన్నిధ్యాభావాత్.

౧౦౭. వాక్యం ద్వివిధమ్. లౌకికం వైదికఞ్చేతి. వైదికమీశ్వరోక్తత్వాత్సర్వమేవ ప్రమాణమ్. లౌకికన్త్వాప్తోక్తం ప్రమాణమ్ అన్యదప్రమాణమ్.

౧౦౮. వాక్యార్థజ్ఞానం శాబ్దజ్ఞానమ్. తత్కరణం శబ్దః.

౧౦౯. అయథార్థానుభవస్త్రివిధః సంశయవిపర్యయతర్కభేదాత్.

౧౧౦. ఏకస్మిన్ధర్మిణి విరుద్ధనానాధర్మవైశిష్ట్యావగాహి జ్ఞానం సంశయః. యథా స్థాణుర్వా పురుషో వేతి.

౧౧౧. మిథ్యాజ్ఞానం విపర్యయః. యథా శుక్తావిదం రజతమితి.

౧౧౨. వ్యాప్యారోపేణ వ్యాపకారోపస్తర్కః. యథా యది వహ్నిర్న స్యాత్తర్హి ధూమోపి న స్యాదితి.

౧౧౩. స్మృతిరపి ద్వివిధా. యథార్థా అయథార్థా చేతి. ప్రమాజన్యా యథార్థా. అప్రమాజన్యా అయథార్థా.

---

౧౧౪. సర్వేషామనుకూలతయా వేదనీయం సుఖమ్.

౧౧౫. ప్రతికూలతయా వేదనీయం దుఃఖమ్.

౧౧౬. ఇచ్ఛా కామః.

౧౧౭. క్రోధో ద్వేషః.

౧౧౮. కృతిః ప్రయత్నః.

౧౧౯. విహితకర్మజన్యో ధర్మః.

౧౨౦. నిషిద్ధకర్మజన్యోऽధర్మః.

౧౨౧. బుద్ధ్యాదయోऽష్టావాత్మమాత్రవిశేషగుణాః. బుద్ధీచ్ఛాప్రయత్నా నిత్యా అనిత్యాశ్చ. నిత్యా ఈశ్వరస్య అనిత్యా జీవస్య.

౧౨౨. సంస్కారస్త్రివిధః వేగో భావనా స్థితిస్థాపకశ్చేతి.

౧౨౩. వేగః పృథివ్యప్తేజోవాయుమనోవృత్తిః.

౧౨౪. అనుభవజన్యా స్మృతిహేతుర్భావనా. ఆత్మమాత్ర

వృత్తిః

౧౨౫. అన్యథాత్వేనస్య వస్తునః పున స్సాధనస్యాపేక్ష
కః స్థితస్తాకః. ఘటాదివృత్తిః.

౧౨౬. చలనాత్మకం కర్మ.

౧౨౭. ఊర్ధ్వదేశ సంయోగహేతు రుత్క్షేపణమ్.

౧౨౮. అధోదేశ సంయోగహేతు రపక్షేపణమ్.

౧౨౯. శరీరసన్నికృష్టదేశ సంయోగహేతు రాకుంచనమ్.

౧౩౦. శరీరవిప్రకృష్టదేశ సంయోగహేతుః ప్రసారణమ్.

౧౩౧. అన్యత్సర్వం గమనమ్.

౧౩౨. నిత్యమేకమనేకానుగతం సామాన్యమ్.

౧౩౩. నిత్యద్రవ్యవృత్తయో విశేషాస్తు.

౧౩౪. నిత్యసంబంధస్సమవాయః. అయుతసిద్ధవృత్తిః.

౧౩౫. యయోర్ద్వయోర్మధ్యే ఏకమవినశ్యదపరాశ్రితమేవావ
తిష్ఠతే తావయుతసిద్ధౌ. అవయవావయవినౌ, గుణ
గుణినౌ, క్రియాక్రియావంతౌ, జాతివ్యక్తీ, విశేషనిత్య
ద్రవ్యే చేతి.

౧౩౬. అనాదిస్సాంతః ప్రాగభావః. ఉత్పత్తేః పూర్వం
కార్యస్య.

౧౩౭. సాదిరనంతః ప్రధ్వంసః. ఉత్పత్త్యనంతరం కార్యస్య.

౧౩౮. త్రైకాలిక సంసర్గావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకో
త్యంతాభావః. యథా భూతలే ఘటో నాస్తీతి.

౧౩౯. తాదాత్మ్య సంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకో
అన్యోన్యాభావః. యథా ఘటః పటో న భవతీతి.

౧౪౦. సర్వేషాంపదార్థానాం యథాయథముక్తేష్వ
వ్యర్థ్యావాత్స్వప్తవేఽసిద్ధః.

౧౪౧. కాణాదన్యాయ సమ్మతాత్యంతాలభ్యస్ఫూర్తి సిద్ధమస్తు
అస్మత్కృతైవ విదుషాంరచితస్వరస్య సజ్జ్వరితః

100.58